

Séta a szolnoki temetőben - Történelmi útvonal

Ismerjük meg Szolnok város temetőjét: múltját, emlékhelyeit, jeles elődeink sírhelyét!

Táv: 3.5 km

Idő: 2,5 óra

Állomások száma: 37

A temető minden település múltjának tanúja. Idézzük fel városunk nagyjainak emlékét - a teljesség igénye nélkül - miközben végigsétálunk a szolnoki katolikus, majd a református temetőben az ajánlott útvonalon. Sportolók, közéleti és üzletemberek, művészek, egyházi személyek sírhelyit keressük fel, közben elmegyünk egyházi és háborús emlékhelyek mellett is. A séta útvonalát Kósa Károly szolnoki könyvtáros, helytörténész panteon gyűjteményének anyagából válogatva, az Ő közreműködésével készítettük el. A sétát szolnokiaknak ajánljuk, akik szeretnék megismeri a város elhunyt nagy alakjainak munkásságát, és nyughelyeiket.

Felhasznált és ajánlott irodalom:
- Jász-Nagykun-Szolnok megyei panteon (http://kosakaroly.hu/panteon.html)
- Kósa Károly: Holtak kertje. A szolnoki temetők története (http://kosakaroly.hu/irasok/temeto/tortenet-1.html)
- Cseh Géza: A béke útjelzői. II. világháborús magyar és német hősi sírok a szolnoki temetőben. (Jászkunság, 1990/3. 79-88. oldal)

A temető nyitvatartása:
Január-Február: 07-17h,
Március-Április: 07-18h,
Május-Augusztus: 07-20h,
Szeptember-Október: 07-18h,
November-December: 07-17h.

A temetőben és annak közvetlen környezetében tartózkodjunk minden olyan magatartástól, amely a kegyeleti érzést sérti, zavarja!

Jász-Nagykun-Szolnok megyei jeles elődeink síremlékei, szobrai, emléktáblái Kósa Károly gyűjtésében az alábbi oldalon található:

http://www.kosakaroly.hu/panteon.html

Javasolt útvonal letöltése: Letöltés

Tanösvény állomásai:

1. állomás: Kálvária sor

A Szentlélek templom mellett belépve a temetőbe a Kálvária sor fogad minket, ahol is az 1960-as években készült kálvária stációfülkéi között haladunk. A fülkékben Jézus keresztútját ábrázoló domborművek láthatóak.

A soron ha végig sétáltunk, egy kis körforgalomhoz jutunk, ott jobbra tartva fogunk tovább haladni. A következő állomást rögtön a kanyarnál, jobb kéz felé fogjuk találni.

2. állomás: Második világháborús emlékmű

A II. világháború szolnoki áldozatainak emlékére a rendszerváltás előestéjén, 1989-ben állították a csonka, antik oszlopot formázó emlékművet. A kettétört oszlop emlékeztet a második világháború magyar hőseire.

Északnyugati irányban folytatjuk utunkat a következő körforgalomig. Ha elértük, a körforgalom bal oldalán Balogh Béla és Betkowski Jenő közös sírhelyét kell keresnünk rögtön az út mellett.

3. állomás: Balogh Béla és Betkowski Jenő sírhelye

Dr. Balogh Béla, a Verseghy Ferenc Gimnázium természetrajzi, földrajzi és egészségtani volt tanára. Nevéhez fűződik a szolnoki könyvtár és múzeumi alapításának kezdeményezése is. Az 1920-as évek elejétől tanítványaival együtt gyűjteni kezdte a véletlenül felszínre került régészeti tárgyakat. Lelkes és kitartó munkája nyomán, diákjai segítségével, társadalmi összefogással megalakult a Szolnoki Könyvtár- és Múzeumegyesület, azzal a céllal, hogy anyagilag és erkölcsileg hozzájáruljon a városi nyilvános könyvtár és a múzeumi gyűjtőhely fenntartásához. Az anyag jelentős részét szorgos régészeti munkájával maga gyűjtötte össze. 1934-től a debreceni Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem magántanára is volt, de továbbra is tanított a szolnoki gimnáziumban, és a könyvtár igazgatási teendőit is ellátta.

Betkowski Jenő, szintén a Verseghy Ferenc Gimnázium tanára volt. Szolnok népi vízi életének kutatója, számos könyvben publikálta kutatásainak eredményét. A hazafias elkötelezettség, a hagyományos értékrend következetes képviselete. Életében megjelent publikációi valódi tudományos újdonságok voltak, hiszen előtte ilyen mélységben senki sem foglalkozott ezzel a témával. „Fahajók a Tiszán”, valamint „A tiszai fahajók építése, javítása, népe” című tanulmányai maradandó emléket állítanak a Tisza, benne Szolnok hajós népének.

A sírnál balra fordulunk, majd 50 méter után a kereszteződésnél ismét balra fordulva egy kis kitérőt teszünk. Jobb oldalunkon lesz a következő állomás.

4. állomás: Szovjet katonák emlékműve

A szovjet hadsereg győzelmei nyomán 1944 után országszerte állítottak emlékműveket, emlékhelyeket. A szolnoki Szovjet hősi temető ligete 1947-es avatásakor írták: „a temető egyszerű fejfái és

díszes kriptái között impozáns 6 méter magas, vörös lepelbe burkolt oszlop emelkedik, körülötte a hősi temető parcelláiban háromszáz orosz hősi halott alussza örök álmát”. A szépen gondozott ligetben ma is sértetlenül áll a cirill betűs felirattal ellátott obeliszk.

Visszamegyünk a kereszteződésig, és balra fordulva haladunk tovább délkeleti irányban a következő kereszteződésig. A kereszteződésben balra szemben lesz velünk Lovas István sírhelye.

5. állomás: Lovas István sírhelye

Lovas István az erdélyi Piskiben született 1910-ben. A sportrepülés hősi halottja. 1923-tól 1927-ig a MÁV szolnoki tanonciskolájában tanult. A géplakatos szakma megszerzése után a MÁV-műhelyben helyezkedett el. Tagja volt a Magyar Aero Szövetségnek és egyik kezdeményezője a szolnoki vitorlázórepülésnek. Repülőoktatói képesítést szerzett és társaival együtt igyekezett meghonosítani a sportrepülést Szolnokon. A kortársai szerint rendkívül tehetséges és sokoldalú Lovas István vitorlázógépével a szandai réten zuhant le 1935. augusztus 24-én. A sportrepülés hősi halottjának síremlékére Borbereki Kovács Zoltán készített repülőgép-domborművet, melyet sajnos már nem láthatunk rajta.

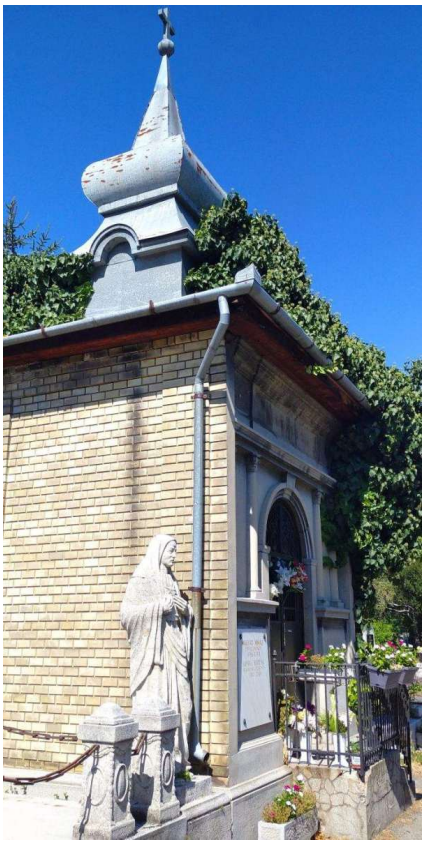

Északi irányban teszünk egy kis kitérőt és két sírhely felkereséséhez. Mindkét állomás bal oldalt lesz. Szolnoki plébánosok sírhelye egy díszesebb sírbolt.

6. állomás: Szolnoki plébánosok sírhelye

A kriptakápolnát Móra Antal festőművész, szobrász tervezte 1940-ben özvegy Fejérváry Károlyné megbízásából családi sírhelynek. Napjainkban a szolnoki katolikus papok sírhelyéül szolgál. Itt nyugszik: Magyar Mihály [1918-1990] esperes plébános, a temetői templom lelkésze. Himfy Ferenc [1914-2001] plébános, a Jézus Szíve Plébánia szeretett pásztora volt, s akinek emlékére szobrot állítottak

az Eötvös téren.

Pár lépést még teszünk észak felé tovább, az út bal oldalát figyelve Boros Ottó olimpikonunk sírját keressük.

7. állomás: Boros Ottó sírhelye

Békéscsabán, 1929.augusztus 5-én vasutas családba született, így került szüleivel Szolnokra. 11 évesen, Szolnokon ismerkedett meg a vízilabdával. Budapesti és szolnoki egyesületekben vízilabdázott, kezdetben mezőnyjátékosként, majd kapusként, a Budapesti Előre, majd a Szolnoki Munkás TE játékosaként. 1951-ben a Budapesti Dózsa kapusaként nyerte első országos bajnoki címét. 12 éven keresztül volt a Szolnoki Dózsa kapusa. 1953 és 1964 között százegyszer volt magyar válogatott. 1964-ben fejezte be aktív pályafutását. 207 bajnoki mérkőzésen szerepelt. Később, 23 éven keresztül a Szolnoki Vízügyi Dózsa utánpótlás csapatának edzője, majd a szakosztály vezetője lett. Haláláig a Magyar Olimpiai Bizottság tagja volt. A sportélet mellett, a rendőri vezetőként dolgozott, alezredesi rangban vonult nyugdíjba 1984-ben. Szolnokon, 1988. december 18-án halt meg. Sport eredményei: kétszeres olimpiai bajnok, olimpiai 3. helyezett, háromszoros Európa-bajnok, főiskolai világbajnok, hétszeres magyar bajnok.

Itt visszafordulunk és visszamegyünk a kereszteződésig. A kereszteződésben jobbra fordulunk és figyelve az út bal oldalát a 7. sírhelynél, két nyírfa között balra bemegyünk egy kis kitérőre a sírok közé. Az ötödik sorban kell keresünk egy sírt, amin Juhász Anna nevet fogjuk elsőként észrevenni.

8. állomás: Móra Ferenc édesanyja sírhelye

Móra Mártonné Juhász Anna volt Móra Ferenc édesanyja. Móra Julianna [1884-1862] - Móra Ferenc testvére -, Tóth Istvánnak

[1881-1955], a szolnoki polgári fiúiskola kiváló igazgatójának volt a felesége. Gyermekük az 1909-ben született Lenke, keresztapja Móra Ferenc. Móra Márton Kiskunfélegyházán 1913. július 22-én meghalt. Özvegye ezt követően Szolnokra költözött Juliska lányához. S ekkortól, itt fonódik össze nagymama, lánya és unokája élete. Itt Szolnokon szerető család, két kisunoka, Margit és Lenke vette körül, őket dédelgette, készítette nekik kedvenc ételeiket. Ferenc és István fia gyakran meglátogatta édesanyját szolnoki otthonában. Így teltek Móráné, - Ferenc, István és Julianna édesanyjának - utolsó évei Szolnokon.

K. Tóth Lenke [1909-1982] Debrecenben szerzett orosz és német tanári diploma birtokában a szolnoki Konstantin iskola megbecsült tanára volt és maradt nyugdíjba vonulásáig. A Verseghy Kör matinéin, a Művésztelep kerti ünnepélyein gyakran ő látta el a háziasszonyi teendőket. Derűsen okos csevegésével mindig magával tudta ragadni hallgatóságát. 1938-tól a Verseghy Kör titkára, majd 1947-től, a kör megszűnéséig, annak főtitkára volt. Kiss Béla MÁV-tiszttel kötött boldog házasságot. K. Tóth Lenke irásaiban, verseiben is megmutatta tehetségét.

Visszamegyünk az útra, és balra tartva keleti irányban haladunk tovább. Útközben számos régi családi sírhelyet fogunk látni. Az út jobb oldalán lesz a következő keresett sírhely, ami a Szolnokon eltemetett szerzetesek sírhelye.

9. állomás: Szolnokon eltemetett szerzetesek sírhelye

"TISZTASÁG, SZEGÉNYSÉG, ENGEDELMESSÉG". E sírboltban nyugszanak mindazon ferencesrendi szerzetes atyák és testvérek, akik a szolnoki kolostorban szolgáltak az elmúlt század évtizedeiben. A ferences szerzetesek 1686-ben érkeztek Szolnokra és hivatalosan 1950-ig voltak jelen a város életében. Elemi iskolában oktattak, később gimnáziumot alapítottak, szolgáltak és orvoslással és művészetekkel is foglakoztak.

Teszünk még pár lépést tovább az úton, közben bal oldalt Zombory Lajos építész és festőművész sírhelyét keressük.

10. állomás: Zombory Lajos sírhelye

Szegeden,1867. január 9-én született. Pályáját építési rajzolóként kezdte. Tizenegy évig Lechner Ödön irodájában dolgozott, de önállóan is részt vett és díjat nyert építészeti pályázatokon (szegedi gőzfürdő és kultúrpalota). Tervei szerint készült a szegedi ügyvédi kamara épülete. A budapesti Mintarajziskola, a Benczúr-mesteriskola növendéke volt, majd 1898-tól 1902-ig Münchenben képezte tovább

magát Heinrich von Zügelnél. Szolnokra költözve a Szolnoki Művésztelep egyik vezető mestere lett. A nyaranta lelátogató képzőművészeti főiskolások számára állatrajzot oktatott. 1908-ban a Könyves Kálmán Szalonban, 1917-ben az Ernst Múzeumban, 1922-ben a Belvederében, 1930-ban a Műcsarnokban rendezett gyűjteményes kiállításokat. Több műve található a Magyar Nemzeti Galériában. Szolnokon 1933. november 18-án halt meg.

Még pár lépést teszünk a kereszteződésig, ott majd jobbra fordulunk. Bal kéz felől fogjuk észre venni Chiovini Ferenc és jobb kéz felő Várkonyi István sírját.

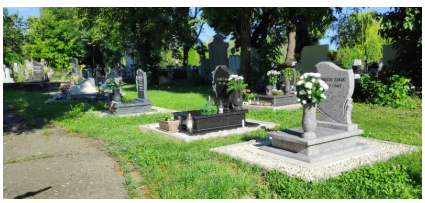
11. állomás: Várkonyi István és Chiovini Ferenc sírja

Várkonyi István sírja az út jobb oldalán található. Cegléden 1852. július 18-án született. Szocialista politikus, az agrárszocialista mozgalom egyik vezetője. Földosztás politikai programjának egyik képviselője. Földmívelő című lap szerkesztője. Szolnokon, 1918. május 19-én halt meg.
Chiovini Ferenc sírja az út bal oldalán látható. Besenyszögön, 1899. november 16-án született. Olasz származású Chiovini család sarjaként, családtagjai között sok művész található. 1926-tól tagságot, majd 1936 törzs tagságot nyert a Szolnoki művésztelepre. Freskó festészetéből ki kell emelni, a jászszentandrási, békésszentandrási és ceglédi templom freskóit. Megemlítendő továbbá a szolnoki Újvárosi Temetői Szentlélek templom freskóinak megfestése. 1945-ben a Művésztelep újjáépítési munkáinak ellenőrzésére és irányítására létrehozott háromtagú Építés és Közmunkaügyi Igazgatóság főfelügyelője lett, melynek tagjaként a második világháborúban jelentős károkat szenvedett Művésztelep helyreállításán dolgozott. Budapesten, 1981. december 9-én hunyt el.

Erre az útra, amin vagyunk hamarosan visszatérünk, de most pár lépés után jobbra a sírok között a parkos környezetbe sétálunk. A parkban lévő út déli részén sétáljunk végig, közben közelmúltban elhunyt közéleti személyek sírjait látogathatjuk meg.

12. állomás: Közéleti parcella

Hollóy Tamás [1937-2017], a Szolnoki Dózsa-Közgép vízilabda-csapatának klubigazgatója volt.

Csepeli Lajos [1955-2016], a Coop Hungary Zrt. elnöke, a Coop-Szolnok Zrt. vezérigazgatója volt.

Szurmay Ernő [1923-2016], a Verseghy Ferenc Könyvtár egykori

igazgatója, irodalomtörténész. A Verseghy Kör újraindítója, örökös elnöke. Szolnok város díszpolgára címet kapott 2003-ban.

Simon Ferenc [1922-2015], szobrászművész, Szolnokon álló köztéri alkotásai: mellszobrok: Baumhorn Lipót, Kodály Zoltán, Bartók Béla, József Attila. Petőfi Sándor-portré dombormű, Pólya Tibor arckép domborműve síremlékén. Szobrok: Leány figura, Ápolónő gyermekkel, Álló diáklány, Gróf Szapáry Gyula

Kukri Béla [1920-1996], a Szolnok Városi Tanács elnöke volt. A városfejlesztésben kiemelkedő érdemeket szerzett. Kiváló szervezőkészsége megmutatkozott, Szolnok város 900 éves évfordulójának kapcsán a város alapításának színvonalas és kiemelkedő megünneplésekor. Rendkívül széleskörű társadalmi és közéleti tevékenységet fejtett ki.

Dr. Szabó László [1939-2012], néprajztudós. A társadalomnéprajz úttörőjének tartott nemzetközileg is elismert szakember, a Damjanich János Múzeum egykori dolgozója, az Ezüst Pelikán-díj birtokosa.

Dr. Karsay Koppány [1943-2008], a Hetényi Géza Kórház neurológiai osztályát vezette, egészen 2007-es nyugdíjazásáig. Munkásságát 2006-ban a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével, Szolnokon 2007-ben Ezüst Pelikán-díjjal ismerték el.

Tabák Lajos [1904-2007], a magyar szociofotográfia megteremtője, legkiemelkedőbb alkotója volt. Szolnok város díszpolgára (2004).

Kaposvári Gyula Szolnokon született 1916. február 18-án. 1949-től a könyvtár és a múzeumi gyűjtőhely tevékenységét párhuzamosan irányította, majd a múzeum mellett kötelezte el magát 26 éven keresztül. Fáradhatatlanul gyarapította a Damjanich János Múzeum gyűjteményeit, tudományos tanulmányaival gyarapította szellemi értékeit. Szolnokon, 1998. aug. 20-án halt meg.

Dr. Nánási Illés [1951-2017], a szolnoki törvényszék elnöke volt.

Mozsonyi Albert [1933-2019], a szolnoki balettoktatás legismertebb alakja, kiváló táncpedagógus, Szolnok és Jász-Nagykun-Szolnok megye kulturális életének meghatározó művésze volt. Az egyetemes és a magyar táncművészet értékeinek gyarapításáért, a tánc népszerűsítésében végzett tevékenységéért, kimagasló pedagógiai munkájáért több szakmai kitüntetés után 2011-ben vehette át a Szolnokért Emlékérem Arany fokozatát.

Itt a parcella közvetlen szomszédságában találjuk meg következő állomásunkat, Hild Viktor síremlékét.

13. állomás: Hild Viktor síremléke

Kecskeméten születik e világra 1855. november 28-án. A gimnáziumot a pesti piaristáknál végzi, majd a pesti tudományegyetem jog- és államtudományi karán folytat tanulmányokat. Ezt azonban apja halála után abbahagyja, s katonai pályára készül. 1880-ban kilép a hadseregből. Újságíróként dolgozik

Kolozsváron, Jászapátiban, Jászberényben. 1902-ben a megyeszékhelyre jött, ahol Szolnoki Lapok címen indít újságot, nevének feltüntetése nélkül. Lelkesen harcol egy, a megyeszékhelyen létesítendő múzeumért. 1913-ban a Független Lap című újság szerkesztője lesz. Élete utolsó évtizedében a vármegye levéltárosaként tevékenykedik.
Hild Viktor, a régész, történész és hírlapíró 1929. április 14-én hunyt el Szolnokon. 1934-ben lánya a városra hagyományozta értékes régiség-, érem- és kéziratgyűjteményét, negyed évszázadon át vezetett kéziratos régészeti naplóját, továbbá szakkönyvtárát, megteremtve a városi múzeum és közkönyvtár alapjait.

A közéleti parcellából térjünk vissza a gyalogútra, és egy kerítéssel körbevett, szép sírbolt mellett keleti irányba tegyünk egy kis kitérőt. Járda itt nincs, de egy szélesebb füves területen haladjunk. A 9. sírt kell megkeresnünk a sorban, aminek a sarkán egy kopjafa áll.

14. állomás: Szathmáry György kopjafája

Szolnokon, 1928. július 10-én született. A Verseghy Gimnáziumban érettségizett. Már gimnazista korában összetűzésbe került a korabeli hatalommal versei miatt . Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem történelem-filozófia szakán kezdte meg. Ám 1948-ban "összeesküvés" vádjával 7 hónapra internálták. Nem folytathatta az egyetemet. Szabadulása után visszatért Szolnokra és szórakoztató zenészként kereste kenyerét. 1952-ben ismét letartóztatták. Egy koncepciós per vádlottjaként másodfokon 12 évi börtönbüntetésre ítélték. Tatabányán, majd Vácott raboskodott. Az utóbbi börtönben a hasonlóan érző, gondolkodó társak között teljesedett ki igazán költészete. A váci börtönantológia-sorozat, a Füveskert mindegyik kötetében jelen van verseivel és műfordításaival. Négy év börtön után, 1956 nyarán feltételesen szabadlábra helyezték. A Kádár-korszakban nem találta meg a helyét. Nyugdíjazásáig szórakoztató zenészként dolgozott szerte az országban. Egészsége megromlott. Hátat fordított a költészetnek is. Hosszú betegség után 1990. június 25-én halt meg Újszászon. A rendszerváltást követően, halála után rehabilitálták.

Innen visszamegyünk a járdára. A sarokig még északkeleti irányban haladunk, majd balra fordulva, délkelet felé vesszük az irányt, a temető szélén haladó járdán haladva. A Scheftsik család sírboltját keressük az út jobb oldalán sorakozó sírhelyek között. Figyeljünk, a felirat a sírbolt homlokzatán nehezen olvasható.

15. állomás: Szolnoki Scheftsik család sírboltja

Scheftsik István Námesztón született 1829-ben. Szlovák kereskedőcsaládból származott. 1851-ben gyógyszerész oklevelet szerzett. Előbb Mezőtúron, majd 1852-től Szolnokon gyógyszerészként működött. 1865-ben gyógyszertárát eladta, s a vételárból gőzmalmot és kádfürdőt épített. Rendkívüli üzleti érzékkel rendelkezett. Szolnok és Mezőtúr határában jelentős földbirtokokat szerzett. Ingatlanai és sikeres ipari befektetései csakhamar Szolnok legvagyonosabb vállalkozójává tették. Két ízben, 1876-78 és 1880-83 között viselte a város polgármesteri tisztségét. 48-as elveket vallott és a 67-es irányzat átmeneti felülkerekedése miatt kellett mindkét alkalommal idő előtt lemondania a polgármesterségről. Elemi iskolák, a megyeháza építésében kiemelkedő szerepet töltött be, a városháza építéséhez téglát a Scheftsik téglagyár ingyen szállította. 1891-ben a későbbi papírgyár helyén felépíttette az ország második legnagyobb vidéki malmát, a Hungária Gőzmalmot, amelynek lisztjével a párizsi világkiállításon nagydíjat szerzett. 1884-ben Ferenc József az ország nemeseinek sorába emelte, s egy évvel később a szolnoki előnevet adományozott neki. Idős korában a katolikus autonómia mozgalom egyik szervezője volt, melynek célja a katolikus iskolahálózat bővítésére, önálló katolikus egyetem létrehozására irányult. A kiemelkedő képességekkel megáldott polgármestert kortársai megbecsülésük jeléül a város atyjának nevezték. Egykori földbirtoka a Zagyvától keletre feküdt, ezért a területet a helyi szóhasználatban ma is Scheftsik-telepnek nevezik. 1900-ben halt meg.

A kereszteződésig megyünk és ott a jobbra látható kapun kilépünk a temetőn kívülre. A kapu melletti oszlopon egy márványtáblát találunk.

16. állomás: A katolikus temető megnyitásának emléktáblája

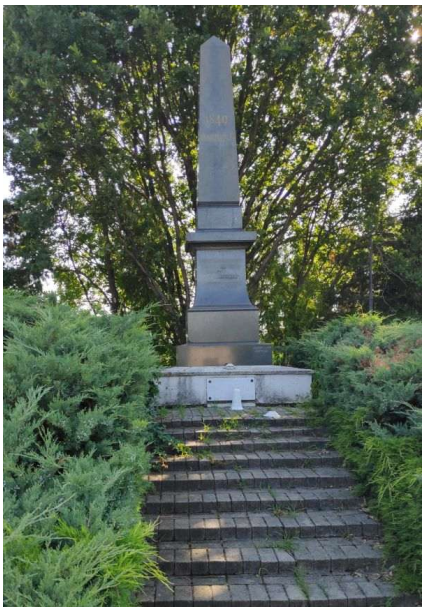
Szolnok városmagja egykor a Tisza és a Zagyva találkozásánál volt. A lakott terület növekedésével egyre távolabb jelölték ki a temetkezési helyeket is. A mai temető területén - a mai Szentlélek, ismertebb nevén "temetői" templom táján - 1786-ban alakítottak ki egy kisebb sírkertet, melyet később többször bővítettek. A következő század végére azonban ez - kb. a mai temető keleti fele - is megtelt. Ekkor nyitották meg a "mögötte", azaz tőle nyugatra eső részt, melynek középpontjában fekszik Verseghy Ferenc síremléke. Az esemény emlékét őrzi ez a tábla: „Ezen róm. kath. temető megnyittatott 1897. évi augusztus 8. Főt. Karkecz Alajos rendtartományi főnök, plébános, tek. Kludik Gyula polgármester, temetőbizottsági elnök, tek. Barbur László kir. járásbíró, temető felügyelő működése alatt.” Ugyanekkor a keleti részt lezárták, ám 1927-ben újra megnyitották. Így alakult ki a mai katolikus temető területe. (A „belső” református temető is itt található, míg az újabb, "külső" kicsit távolabb. Az izraelita felekezet két sírkertje a Küry Albert utca felől közelíthető meg.)

Viszzamegyünk a temetőbe és a kapuval szembeni úton, déli irányban egy kis kitérőt teszünk. Egy emlékművet keressünk az út jobb oldalán.

17. állomás: 1849. március 5-i csata áldozatainak emlékműve

Az 1849. március 5-én vívott győztes szolnoki csatában elesett honvédek sírja sokáig jeltelenül állt. A szabadságharcunk eltiprása

utáni években szó sem lehetett nyilvános tiszteletadásról, különösen nem díszes síremlék állításáról. Sokáig csak a temetésen részt vevő polgárok, s a csatát végig küzdő honvédek emlékezetében élt, hogy hőseink számára a régi temetőben, az árokhoz közel ástak három mély sírgödröt. 1898. február 26-án került sor az exhumálásra. A szabadságharc 50. évfordulóján avatták fel a 47 névtelen hős tiszteletére állított szürke gránit obeliszket, amelyre a következő sorokat vésték: "Csatájuk a védelmezett népjog csatája volt, melyet szent jog, szent kötés ellen zsarnok tiport." Az obeliszk ma is ott áll, eredeti helyén. Szemben az emlékhellyel a - Franciaországnak köztársasági elnököt adó - Sárközy család síremléke látható.

Itt visszafordulunk, és visszamegyünk a kriptasor előtti járdáig. Ott balra fordulva haladunk tovább a kerítéssel párhuzamos úton. Hamarosan Lengyel család sírhelyéhez érünk, ami az út jobb oldalán lesz.

18. állomás: Lengyel Antal sírhelye

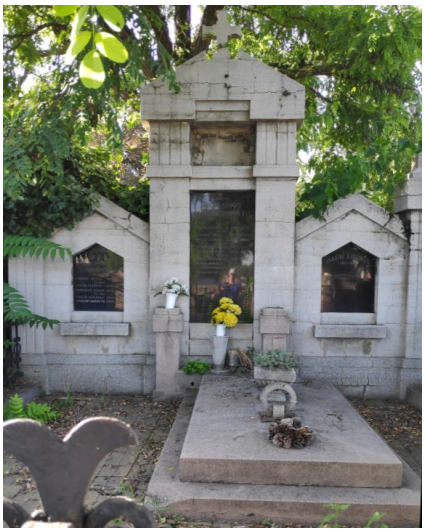
Lengyel Antal 1839. június 13-án született Szolnokon. Iskoláit Szolnokon, Szegeden, Bécsben végezte. 1863-ban Amerikába ment, s ott próbált szerencsét. Tervét valóra váltva nyolc évvel később csinos vagyonnal tért haza szülővárosába. Először szőlőterületet vásárolt Szandán, ahol olyan intenzív művelésű mintatelepet hozott létre, mellyel bebizonyította, hogy az alföldi szőlőművelés és borászat is versenyképes lehet. Ezzel példát mutatott birtokostársainak, akik hamarosan követni kezdték a rendszerét. Újító szellemére jellemző, hogy 1902-ben két viharágyút szerzett be termése védelmére. A céhrendszer megszűnése után az elszigetelten, nehéz körülmények között működő iparosok összefogását, képzését legfontosabb teendői közé sorolta. Tevékenyen részt vett az ipartársulat megszervezésében, melynek 1874. március 25-i megalakulásakor számvevővé, másfél évvel később egyhangúlag elnökké választották. Bábáskodott az ipari tanonciskola megalakításánál. Merész vállalkozással, csekély tőkével felépíttette 1876-ban a társulat székházát, mely egy emeletmagasítással ma is áll a Szapáry utcában. Jelentékeny része volt a Tiszavidéki Hitelintézet és Takarékpénztár felvirágoztatásában, mely intézetnek csaknem haláláig igazgatója volt. 1882-ben alapító szerkesztője, kiadója, majd 1884-ben kiadó tulajdonosa volt a Szolnoki Híradó című hetilapnak. 1906. július 6-án szülővárosában halt meg.

Tovább haladunk a járdán a temető szélén. Hamarosan a temetős sarkán balra fog fordulni az út. A sarok előtt pár sírhellyel a Patai család sírhelyét keressük az út jobb oldalán.

19. állomás: Patai Mihály sírhelye

Szolnoki parasztcsaládba született 1910. július 3-án. Paraszti indíttatású művészete Bartók és Kodály törekvéseivel rokon. Már gyermekkorában bejáratos volt a szolnoki művésztelepre, a polgári

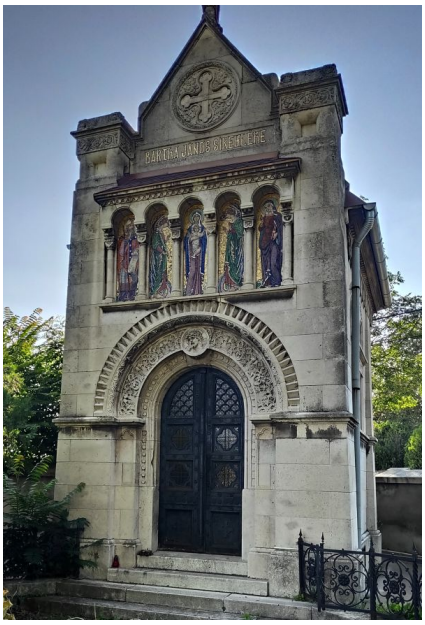
iskolát elvégezve részt vett a nyári szabadiskolákon. 1932-37 között Magyar Képzőművészeti Főiskolán tanult. Utána már mint végzett festő kapcsolódott be a művésztelep munkájába és vett részt alkotóinak közös kiállításain. A II. világháború idején katonai szolgálatot teljesített, majd orosz hadifogságba esett, ahonnan 1947-ben betegen tért haza. A háború alatt szolnoki ingóságai, felszerelése, dúcai elpusztultak; szociális helyzetét méltánylandó 1948-ban műtermet kapott a szolnoki művésztelepen. Szolnokon 1956. március 6-án halt meg.

Tovább haladunk még pár lépést a sarki kriptáig.

20. állomás: Bartha János kriptája

Bartha János síremléke a temetői nyilvántartás szerint 1916-ban épített kriptaépület. A mauzóleumot Bach János budapesti építész tervezte, a részletrajzokat Pápai Antal helybeli építőmester készítette, és ő volt a terv kivitelezője is. A boltíves árkádokban öt mozaikképet láthatunk. Az öt mozaikkép a fő díszítőmotívuma a kriptaépületnek. A 20. század eleji magyarországi mozaik-készítés értékes bár művészileg nem kiemelkedő darabja. A kripta lábazatán Müller Ernő süttői kőfaragó mester szignója olvasható, aki vélhetően a kövek kifaragásában és helyszínre szállításában működhetett közre.

Innen déli-délkeleti irányba haladunk tovább. Az út végén majd forduljunk jobbra, de erre a pontra még visszajövünk. Tegyünk most egy kitérőt a Szolnok világháborús emlékparkjába, a hősök temetőjébe.

21. állomás: Első és második világháborús emlékhely

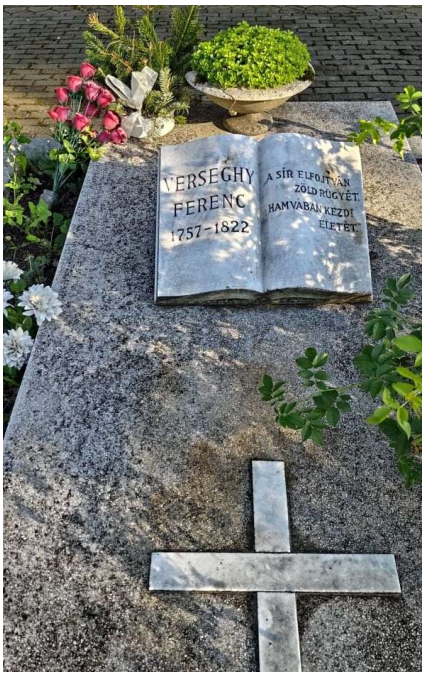
A katonatemető eredete az I. világháborúig vezethető vissza. 1914 és 1918 között, majd 1919-ben, a Tanácsköztársaság idején 760 magyar hősi halottat temettek ide. Már 1915-ben felállítottak egy obeliszket. Ennek helyén áll az az 1831-ben készült kő feszület, melyet 1924-ben helyeztek át ide. 1929-ben új emlékművet állítottak. Martinelli Jenő szobrászművész 7 obeliszket készített, melyek tetején turul-szobrok álltak. (Ez már régen tönkrement.) 2003-ban az önkormányzat és tíz nemzet nagykövetségei, katonai hagyományőrző szervezetei közösen tíz gránittömböt emeltek a szolnoki kórházban, a sebesültszállító vonatokon elhunyt cseh, horvát, lengyel, magyar, német, olasz, orosz, osztrák, román és szerb

katonák emlékére. Itt nyugszik 200, a kolera- és spanyolnátha járvány következtében meghalt első világháborús orosz hadifogoly is, kiknek tiszteletére kettős kereszttel jelölt, cirill- és latin betűs felirattal ellátott obeliszket állítottak 1918-ban. Felirata: „Megemlékezésül a magyar földben örökké nyugvó bajtársainknak, akik utolsó óráikban is szeretettel gondoltak hazájukra. Az orosz honfitársak. Szolnok 1914-1918”. (Most felújítva áll a régi helye közelében.)
A második világégés idején 1246 német katona holttestét hantolták el itt. Ezzel hazánk második legnagyobb német katonatemetője a szolnoki. Ugyanitt nyugszik 92 magyar katona földi maradványa is. Rájuk emlékeztet az 1949-ben emelt turulos oszlop, tövében az elesett fiait gyászoló, koszorút elhelyező öregember szobrával. A hét kőkockából kialakított obeliszk tetején a Martinelli-féle emlékmű megmaradt turulja, mellette pedig az egykori Kossuth téri Horthy István-szobor mellékalakja, Vastagh György alkotása áll.

A délkeleti irányú gyalogúthoz visszamegyünk, majd keleti irányban megyünk tovább. Verseghy Ferenc sírhelyét kell majd keresnünk az út jobb oldalán.

22. állomás: Verseghy Ferenc sírja

Szolnokon, 1757. április 3-án született. A magyar felvilágosodás, majd a nemzeti ébredés és a hazafiság egyik első alakja volt. A magyar irodalomban mint lírai és elbeszélő költő, esztéta és mint nyelvész fejtett ki nevezetes munkásságot. A nyelvújítás egyik legnagyobb alakja. Zeneértő, sőt zeneszerző volt, aki tanítását a német versformák elsőbbségéről nemcsak elméletileg, hanem a dalaira szerzett dallamokkal is támogatta. Kiváló énekes volt, és művészi fokon játszott hárfán. Mint ilyen, az egyik első névvel is ismert magyar hárfaművész. A hárfát gyakran alkalmazta verseiben szimbólumként. Kötetnyi dalt szerzett, melyeket kottával könyv alakban jelentetett meg, a zenéről pedig ismeretterjesztő könyvet is írt. A Marseilleise első magyar fordítója volt. Nyiltan hirdette az elnyomottak igazát és a jakobinus mozgalom mellé állt, melyért hosszas várfogságot szenvedett. Budán, 1822. december 15-én hunyt el. Két napra rá néhány közeli barátja és tisztelői kísérték utolsó útjára a vízivárosi temetőben. 1931-ben a temetőt felszámolták, így lehetősége nyílt Szolnok vezetőinek, hogy Verseghy hamvait elszállíthassák, és szülővárosában díszsírhelyen helyezzék örök nyugalomra. Verseghy Ferenc szolnoki születésű szerzetes költő és író, a Marseilleise első magyar fordítója volt. A jakobinus összeesküvéshez csatlakozott, melyért hosszas várfogságot szenvedett.

Ha a sírtól a járdára vissza megyünk, pár lépés után balra fordulunk és északi, északnyugati irányban kis kitérőt teszünk. Hamarosan az út bal oldalán egy sírhelyen Kenéz Béla nevét olvashatjuk.

23. állomás: Kreutzer Balázs és Kenéz Béla sírja

1885-ben Szolnokon is megalakult az ipartestület. Megalakításában és vezetésében Lengyel Antalnak és Kreutzer Balázsnak elvitathatatlan érdemei voltak. Első elnökévé Kreutzer Balázs 1843-1924 lakatos mestert választották, aki 22 évet töltött a szervezet élén. Az ipartestület szervezte az iparostanoncok oktatását

és rajziskolai képzését, kiknek munkáit évente kiállításon mutatták be. Kenéz Béla, (1897-ig Kreutzer Béla) Szolnokon, 1874. március 15 – én Született. Statisztikus, közgazdász, gazdaságpolitikus, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. A társadalom- és gazdaságstatisztikai elemzések jelentős alakja, 1907–17 között a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem, 1917-től haláláig a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem statisztikai tanszékeinek vezetője volt. Földbirtok-politikai elgondolásain keresztül a magyar mezőgazdaság teljesítményének növelését és az erdélyi magyarság megtartását kívánta szolgálni kutatásaival. 1931–1932-ben Magyarország kereskedelemügyi minisztere volt. Budapesten, 1946. április 1-én halt meg. 2005-től emléktábla jelöli sírhelyét.

Visszafordulunk és délkeleti irányban haladunk tovább. Az út mellett három urnafal sorakozik. A bal oldaluk előtt haladjunk el.

24. állomás: Dancsi József urnája

Dancsi József urnája a második falban a felső sorban látható középtájékon. Hajdúhadházán született 1905. december 23-án, földműves család gyermekeként. 1924-ben költözött Szolnokra a család, s a fémipari szakiskolát végzett fiatalember először gőzfűrésztelepi köszörűs, majd 1926-tól a MÁV-műhelyben, a későbbi Járműjavítóban gyári munkás volt. 1934-ben lakatos munkakörbe került, majd tanoncoktató, s a vasutasok érdekvédelmi szervezete, a VOGE egyik helyi vezetője volt. Komoly sikert aratott a Szolnoki MÁV Sportegyesület birkózójaként. A szociáldemokrácia mérsékelt irányzatához tartozott. 1956. október 26-án a Megyeháza dísztermében megválasztották a Szolnok Megyei Forradalmi Munkástanács elnökévé. Erélyes intézkedéseivel elejét vette a fegyveres összetűzések kialakulásának. 1956. november 9-én ideiglenesen megbízták a Szolnok Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnöki tisztségével. Bár a november 4-én létrejött hatalommal és a szovjet megszállókkal is megegyezésre, sőt együttműködésre törekedett, 1957 tavaszán őt is elérte a megtorlás. Négyévi börtönbüntetésre ítélték, ám ennek időtartamát 1958. november 28-án a Legfelsőbb Bíróság nyolc évre emelte. Dancsi József 1963-ban betegen, amnesztiával szabadult a büntetésből. A MÁV uszoda karbantartójaként dolgozott. 1975. április 24-én hunyt el Szolnokon.

Menjünk vissza a fal mögött járdára és tovább haladunk délkeleti irányban a temető legdélibb és legelhagyatottabb része felé. Majdnem az út végén, jobb oldalt egy szürke obeliszket kell keresnünk.

25. állomás: Régi temetőből áthozott közös sírok emlékhely

Sok sírhelyet ezen a területen teljesen belepett már a természet. A szürke obeliszk amit keresnünk kell, „a régi temetőből áthozottak közös sírja” feliratot viseli. Ebbe a közös sírhelybe (osszáriumba) gyűjtötték össze a régi temetőből kihantolt elődeink maradványait. (Régi temető alatt ez esetben a mai sírkert keleti része értendő.)

40 métert visszamegyünk az úton, majd keleti irányban haladunk tovább. Az út jobb oldalán számos apró sírhelyeket fogunk észrevenni.

26. állomás: Gyermek sírok emlékhely

A temetőben nyugvó kisgyerekek emlékművét, 2004-ben állíttatta a Római Katolikus Temetőgondnokság a nagyon fiatalon elhunyt csecsemők és gyermekek közös emlékére. Körülötte több száz gyermeksír szívszorongató látványa tárul elénk.

Tovább haladunk keleti irányban az út jobb oldalán a fehérterror majd a vörösterror emlékhelyeket láthatjuk.

27. állomás: Vörös terror áldozatainak emlékhelye

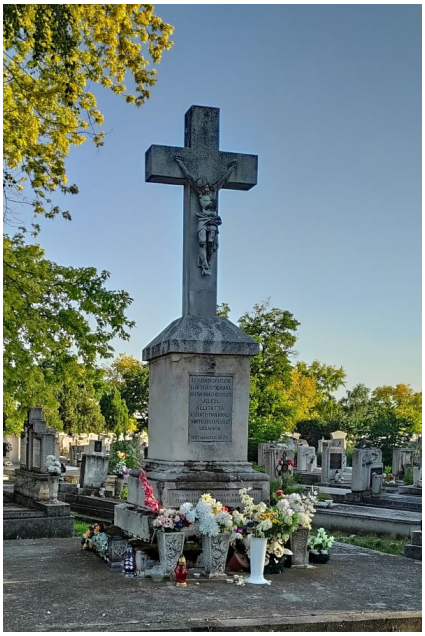
Szamuely Tibor különítménye által 1919. május 3. és 7. között kivégzett szolnokiak sírjai. Ma már csak néhány kő felirata olvasható. Közöttük áll a Római Katolikus Temetőbizottság által 2005-ben állíttatott emlékmű, illetve a Jobbik által 2011-ben állított két kopjafa. A vérengzés áldozatainak névsora a Tisza Szálló falán elhelyezett emléktáblán is látható. Az emlékhely mögötti részen még tart a gyermeksírok szomorú sokasága.

Néhány lépés után a kereszteződést elérve, északi irányba fordulva haladunk tovább. Az út bal oldalát figyelve a feszületig megyünk.

28. állomás: Feszület

A Szent István Király Temetkezési Egyesület által „az Isten dicsőségére, élők vigasztalására, holtak iránti kegyelet jeléül” 1897-ben emeltetett kőkereszt. A feszületet Fancsali János és neje, Vidra Magdolna 1925-ben újraépíttette.

A kereszteződéstől balra fordulva, nyugati irányba tegyünk kitérőt. Majdnem addig menjünk, amíg egy jobb oldalról jövő kis úthoz nem érünk. Balkéz felől a 2. sorban kell keresnünk a Kanizsa Tivadar sírhelyét.

29. állomás: Kanizsa Tivadar sírja

A 2. sorban kell keresnünk a sírhelyét, a saroktól visszafelé a 14. síremlék. Debrecenben 1933. április 4-én született. 1954-től a Szolnoki Dózsa vízilabdázója és úszója volt. Mindkét szakágban szerzett magyar bajnoki címet, de nemzetközi szintű sporteredményeit vízilabdában érte el. Hatszoros magyar bajnok a Szolnoki Dózsával. 1955-től 1965-ig százhárom alkalommal szerepelt a magyar vízilabda-válogatottban. Az 1956. évi melbourne-i, és az 1964. évi tokiói olimpián tagja volt az olimpiai bajnoki címet, az 1960. évi római olimpián a bronzérmet nyert magyar csapatnak. 1964-ben történt visszavonulása után haláláig a Szolnoki Dózsa, illetve a

Szolnoki Vízügyi Dózsa edzője lett. Autóbalesetben halt meg Jászkisérnél,1975. november 4-én.

A feszülethez visszamegyünk és onnan keleti irányban haladunk tovább. A Szovjet katonák emlékműve mellet ha elhaladtunk, a jobbra kanyarodó úton, a temető délkeleti sarkába megyünk. Mielőtt a kerítést elérnék, balra (keleti irány) egy útra bemegyünk 15 lépést. Hasznos István síremlékét jobbkéz felől fogjuk észrevenni.

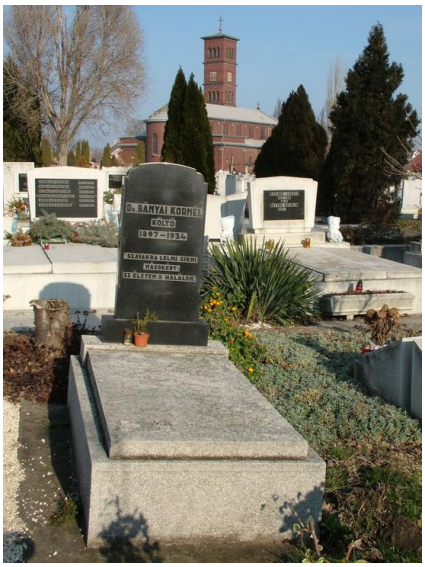
30. állomás: Hasznos István síremléke

Szolnokon, 1924. december 8-án született. 1934-től a Szolnoki MÁV, 1945-től a BEAC (Budapesti Egyetemi Atlétikai Club), 1947-től a Budapesti Előre, majd 1947-től a Szolnoki MTE, illetve a Szolnoki Dózsa sportolója volt. Úszásban és vízilabdázásban egyaránt versenyzett, de nemzetközi szintű eredményeket vízilabdázásban ért el. 1952-ben két alkalommal szerepelt a magyar válogatottban. Az 1952. évi nyári olimpián tagja volt az olimpiai bajnoki címet nyert magyar csapatnak. Szolnokon összesen 212 bajnoki mérkőzésen szerepelt és 339 gólt dobott. Ötszörös magyar bajnok. Az aktív sportolástól 1964-ben vonult vissza. 1956-ban a Sportvezető és Edzőképző Intézetben (SEKI) úszó és vízilabda-szakedzői oklevelet szerzett. Az 1956-os forradalomban való részvétele miatt állása megszűnt a rendőrségnél. 1962-től a Szolnoki Dózsa edzője lett. 1962-től haláláig a szolnoki Damjanich Uszoda igazgatója is volt. Szolnokon, 1998. május 7-én halt meg.

Innen vissza megyünk az útig (15 lépés). Majdnem szembe velünk nyugati irányban, egy kis járdán bemegyünk a sírok közé. A hatodik sírt keressük, ami az útról jól látható fekete márány síremlék, Bányai Kornél sírhelye.

31. állomás: Bányai Kornél síremléke

Költő. Újbányán, 1897. augusztus 26-án született. Érettségi után 1915-ben behívták katonának, de hadifogságba esett és 5 évre Szibériába került. Első kötetei hadifogsága idején, a Szovjetúnióban jelentek meg. Hazattérvén az Esztergom-Tábori polgári iskolában tanított. 1923-ban jogi doktorátust szerzett. Tanulmánykötet című gyűjteményes munkájában tanulmánya jelent meg Balassi Bálintról. 1929-től a Tiszaföldvár melletti Homokra költözött, tanított, majd tisztviselő volt. A szolnoki kórházban hunyt el 1934. augusztus 31-én. A róla elnevezett utca a Vörösmarty és Tompa Mihály utca között van.

Innen a 2. majd a 3. állomásig megyünk. Onnan egyenesen, északkeleti irányban haladunk egészen a temető északi széléig, a ravatalozóig. Itt balkéz felől egy újjabb feszületet kell találnunk.

32. állomás: Feszület

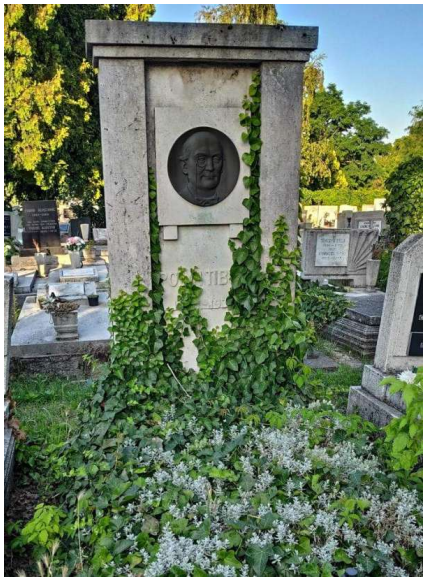
II. János Pál pápa magyarországi látogatásának emlékére Isten

dicsőségére emeltette Szalai János és neje Varga Teréz 1991-ben. A pápalátogatás 25. évfordulója alkalmából 2016-ban felújíttatta a Metropolitan-2000 Alapítvány.

A sétánk itt a Római katolikus temetőben véget ért, de a Református temetőben folytatódik. A temető kapuján kimenve, balra fordulva a Körösi útról tudunk oda átmenni. A Református temetőbe ha megérkezünk, a bejárattól egyenesen haladjunk a következő állomáshoz.

33. állomás: Pólya Tibor síremléke

Szolnokon, 1886. április 25-én született. Iskoláit Szolnokon, Budapesten és Münchenbe végezte. Első rajzai a német „Fliegende Blätter” élclap hasábjain jelentek meg. Hamarosan több lapnak is dolgozott Németországban. Idővel visszatért Magyarországra, kezdetben Szolnokon működött, majd a kecskeméti művésztelep 1912–1919 tagja lett, később Budapestre került. Az általa oly kedves irányzat, a neoimpresszionizmus Párizsba csalta, ahol kipróbálta önmagát többféle – ott megismert – irányzat vizuális rendezőelveit gyakorolva. A szabad párizsi életnek a háború vetett véget. Mint ellenséges ország lakója el kellett hagynia a francia fővárost. Munkássága széles kört ölelt fel. Tájkép, portrék, alföldi zsánerképek, aktfestményei mellett állandó alkotótársa számos akkori magyar élclapnak karikatúráival. Készített rézkarcokat, dolgozott a színház világának: díszleteket tervezett és festett, csinált falfestményt, rengeteg könyvillusztráció fűződik nevéhez és készített litográfiai lapokat. Rendszeresen jelentek meg rajzai az akkori nagy lapok hasábjain. Számos jelentős kiállításon állított ki. Az 1930-as években a szolnoki művésztelep egyik vezéralakjaként felbecsülhetetlen szerepet játszott a város kulturális életében, de még idegenforgalma fellendítésében is. Szolnok, 1937. november 29-én halt meg.

Haladjunk tovább az úton. Útközben jobb kéz felől a Hubay család síremlékét keressük.

34. állomás: Hubay Ferenc sírhelye

Hubón (Gömör vármegye), 1817. április 5-én született. Szolnok polgármestere 1874-76 és 1885-90 között. Egyik alapítója és presbitere volt a szolnoki református gyülekezetnek. Hubay Ferenc,

Horánszky Nándor országgyűlési képviselővel együtt nagyon sokat fáradozott annak érdekében, hogy a megyerendszer területi átalakulása folyamán Szolnok legyen az új megyeszékhely. Második polgármesteri ciklusa alatt épült a tiszai vasúti vashíd, a főgimnázium és az ipartestület épülete. Közel negyven éven át állt a város szolgálatában, mindig előítéletektől mentesen dolgozott. Szolnokon, 1890. június 29-én halt meg.

Tovább haladunk az úton a végén álló sírig.

35. állomás: Küry Albert alispán sírja

Küry Albert 1867. december 10-én született Jászkiséren. Egyetemi tanulmányai után Jász-Nagykun-Szolnok vármegyénél gyakornokoskodott. 1892-ben szolgabíró lett Jászkiséren, majd három év elteltével, a vármegye harmadik aljegyzőjévé, majd főjegyzővé nevezték ki. A mindenki által elfogadott köztiszteletben álló főjegyzőt 1912-ben vármegyei alispánná választották 45 évesen. Alispánként kifejtett kezdeti tevékenységei közül kiemelkedik a megyei közúthálózat fejlesztése érdekében végzett fáradhatatlan munkássága, hosszú évtizedekre megalapozta Jász-Nagykun-Szolnok vármegye településeinek infrastruktúráját. Az első világháború és az azt követő proletárdiktatúra nehéz helyzetbe sodorta a megyét. Ő végig kitartott a megyét irányító munkában és erejét a szegény sorsú emberek támogatására fordította. Közéleti szereplőként Szolnokon a református közösségnek volt főgondnoka és a presbiteri gyűlések vezetői teendőit is ellátta. Szolnokon, 1926. március 30-án halt meg. Egykori, Madách utca 49. szám alatti egykori, szolnoki lakóházának falán, emléktábla látható. Felesége, Barthus Irén is elentős szerepet vállalt a vármegye karitatív, jótékonysági mozgalmában, a sebesült katonák segélyezésében, a megyei Vöröskereszt működésében.

A sírtól négy sírhelyet jobbra megyünk és úgy induljunk el tovább déli irányba, a szemben lévő kerítés felé. A kerítéstől vissza a harmadik sorban kell megtalálnunk a Kellner Gyula sírját.

36. állomás: Kellner Gyula sírhelye

Budapesten született 1871. április 11-én egy régi nyomdász család gyermekeként. Kereskedelmi iskolai tanulmányai alatt kezdett el élénken foglalkozni a sporttal. Birkózott, úszott, kerékpározott, tornázott és súlyt emelt. Eleinte rövidtávfutással és gyaloglással foglalkozott, majd hosszútávfutó lett. Előbb a Magyar Testgyakorlók Köre, majd a Budapesti Torna Club tagja volt. Az 1896-os athéni

olimpián maratonfutásban a harmadik helyen végzett. Eredetileg a 4. helyen ért célba, de az előtte beérkező görög versenyzőt diszkvalifikálták, mert a táv egy részét szekéren tette meg. Máig is ez az egyetlen magyar olimpiai érem maratonfutásban. Szolnokon, 1940. július 28-án halt meg.

Innen Pólya Tibor sírjáig visszamegyünk, és jobbra a sítok között majdnem a temető széléig elmegyünk. Egy nagyobb sírhelyet, Nemes Gerzson síremlékét keressük.

37. állomás: Nemes Gerzson sírhelye

Jászkiséren, 1902-ben született. A Jászapáti Királyi Katholikus Főgimnáziumban érettségizett, majd a budapesti Műegyetemen végzett vízmérnökként. Főbb munkaterületei az árvízvédelemhez tartoztak, emellett tevékeny részt vállalt egyes régiók öntözési feladatainak megoldásában. Kutatta a Tisza-völgy régi ártéri gazdálkodást és a kezdeti vizi munkálatokat. Ötlete nyomán, irányítása alatt jött létre 1960-as években a töltésekkel körbevett Tiszaliget. Szolnokon, 1988-ban halt meg. Emléktáblája a Tisza Szálló falán található és a tiszaligeti sétány viseli nevét.

Utunk ennél a sírhelynél véget ért. Bízunk benne a séta hatására sikerült megismertetnünk a szolnoki temető fontos sírhelyeiből néhányat.

Az alkalmazás letölthető a Play áruházból:

Vágd zsebre a telefonod, és fedezd fel a környezeted történelmét, értékeit, nevezetességeit!

www.gordogok.hu